

# Lapsiveteraanit tarvitsisivat kuntoutuspalveluja

Viime sotien tieltä lapsena evakkoon joutuneet, nyt jo eläkeikään tulleet suomalaiset olivat huomion kohteina Espoossa 3.3.2017 järjestetyssä Sisulla 100-vuotiaaksi -seminaarissa. Seminaarin avaaja, valtioneuvos Riitta Uosukainen totesi, että evakkous on meissä läsnä edelleen. "Emme olleet, emmekä ole maahanmuuttajia. Meitä kuvaa hyvin sana irrallisuus, mutta muistamme aina, että me siirryimme omassa maassamme," hän jatkoi.

Valtioneuvos Riitta Uosukainen sanoi kirjailija Eeva Kilven olevan evakkolasten oma ikoni, joka on osuvasti osannut tuoda julki evakkolasten tunteja. Hän suositteli Kilven kirjojen lukemista aina uudestaan.

Riitta Uosukainen toivoi, että kuolinilmoituksissa aina kerrottaisiin vainajan syntymäpaikka, koska se havainnollistaa kansamme historiaa. Uosukainen muisteli omaa lapsuuttaan ja lähtöään 18.6.1944 Lempäälään äidin sukulaistaloon.

Espoon kaupunginjohtaja Jukka Mäkelä kiitti seminaarin järjestämisestä Omnia Koulutusta, Evakkolapset ry:tä ja Karjalainen Nuorisoliitto ry:tä. Hän kertoi Espoon pitkstä, yli 600 vuotta jatkuneesta monipuolisesta historiasta ja kulttuurielämästä ja piti siksi hyvin onnistuneena ratkaisuna Espoon valitsemista seminaarin paikaksi.

Koulutuskuntayhtymän johtaja Sampo Suihko luetteli tervehdyspuheessaan vaikeuttavan listan asioista, joissa Suomi on todettu maailman parhaaksi tai ainakin kärkijoukkoon kuuluvaksi maaksi. Suomi on mm. maailman turvallisin, täällä on maailman paras hallinto ja riippumattomin oikeuslaitos, paras peruskoulutus, lukutaito ja lehdistön vapaus, ihmisoikeuksien suojeleminen sekä ympäristön tila ja sen kehitys.



Valtioneuvos Riitta Uosukainen avasi seminaarin.



Espoon kaupunginjohtaja Jukka Mäkelä esitti kaupungin tervehdyksen.



Koulutuskuntayhtymän johtaja Sampo Suihko



Terttu Törmä (vas.) kommentoi Eeva Riutamaan (oik.) esitelmää

## Evakkolasten tunnemuistot ja sisukkuus

Syksyllä 2016 hyväksytyssä väitöstutkimukseen karjalaisten evakkolasten kasvukokemusten tunnemuistoja ja hyvinvointia selvittänyt kasvatustieteiden tohtori Eeva Riutamaa kertoi vasta aikuisena vähitellen oivaltaneensa omat karjalaisuutensa. Äiti oli lähtöisin Äyräpäästä, mutta oli omien sanojensa mukaan onnistunut hävittämään oman murteensa niin hyvin, ettei häntä tunnustettu karjalaiseksi. "Ihmisen identiteetin pohjana ovat oma kieli, kotiseutu ja uskonto. Äiti oli uudessa kotipaikassaan joutunut kätkemään ne kaikki. Niinpä hän oli hyvin hiljainen ja itkeskeli usein," Riutamaa muisteli.

Eevan äidin ortodoksiuskoiset vanhemmat olivat Salmista, Mantsin saarelta ja puhuivat kotonaan livvin kieltä. Tästä Eeva sai tietää aikuisena, ryhdyttyään mielenkiinnosta opiskelemaan livviä.

Väitöstutkimukseensa Eeva alkoi kerätä aineistoa karjalaisevakoilta kyselylomakkein. Lomakkeista palautettiin 61 prosenttia, mikä on poikkeuksellisen hyvä määrä. "Se todistaa, että kertomisen tarve oli suuri," Riutamaa päätteli.

Ortodoksinen uskonto oli melko yleinen kiusaamisen aihe. Useat suomalaiset tutkijatkin jättivät 1950-luvulla käsittelemättä ortodoksista todellisuutta, samoin muitakin evakkoihin liittyviä

aiheita. "Suomalaisen yhteiskunnan kahtiajako on yhä samanlaista kuin 70 vuotta sitten," Riutamaa totesi. Hän toivoi keskustelun evakkoudesta viimein avautuvan perheissä ja yhteiskunnassamme

## Toivoa ja myönteisiä asenteita tarvitaan

Kommenttipuheenvuoron pitänyt Terttu Törmä sanoi tunteittensa nousseen pintaan Eeva Riutamaan puhetta kuullessa. "Vuosikymmenien ajan minäkin kätkin tunteeni ja vaikenin," Törmä sanoi. Hän oli kirjoittanut vuonna 1989 Karjala-lehteen lapsuudestaan ja pyytäneensä saman kokeneita ottamaan yhteyttä, mutta kukaan ei vastannut. Vuonna 1997 hän ja kolme muuta samanikäistä naista löysivät toisensa ja he alkoivat tavata ja keskustella lapsuudestaan. Viisi vuotta myöhemmin, syksyllä 2002 heidän aloitteestaan perustettiin Evakkolapset-yhdistys.

"Yhdistyksen tärkeä merkitys on, että emme enää ole yksin. Nyt unelmani on, että yhdistys ei koskaan kuolisi, sillä keskustelu on tärkeää," Terttu Törmä totesi.

Terttu Törmä mainitsi tuoneensa esiin ajatusta, että evakkolapsia ruvettaisiin kutsumaan lapsiveteraaneiksi ja heille annettaisiin kuntoutuspalveluja samaan tapaan kuin muillekin sotaveteraaneille.



Panelistit Eeva Riutamaa, Tarja Lang, Silja Tenhunen ja Raimo Vanninen



Kunniajäsen Pentti Kortelainen Rovaniemeltä

Lukion oppilas Eeli Kettunen puhui satavuotiaalle Suomelle. Hän toivoi muutosta ihmisten asenteisiin. "Nyt vihapuheiden taakse jäävät piiloon ihmisille todellisuudessa tärkeät asiat ja toivo paremmasta tulevaisuudesta. Meidän nuorten olisi hyvä osata oppia menneisyyden virheistä ja myös onnistumisista. Kansakunnallamme on toki



Lukiolainen Eeli Kettunen

sellaisia saavutuksia, joista voimme olla ylpeitä. Meidän pitää aina pyrkiä parempaan," Eeli painotti.

Rovaniemeltä seminaariin tullut Evakkolapset ry:n vanhin kunniajäsen, kasvatustieteen tohtori Pentti Kortelainen kiitti yhdistystä siitä, että se on pitänyt esillä myös Petsamon, Sallan ja Kuusamon ja koko Lapin, kuten myös Hangon ja Porkkalan



**Ulkomailta tulleiden opiskelijoiden kuoro oppii suomea laulamalla**

evakkoja. Kortelainen sanoi 12-vuotiaana vuonna -39 alkaneen evakkomatkinsa edelleen jatkuvan henkisesti.

### **Sisusta Suomi tunnetaan**

Sana "sisu" on mainittu amerikkalaisessa New York Times -lehdessä ensi kerran vuonna 1940 soitaamme koskeneessa uutisessa. Sisu on ollut esillä usein. Arkistojen mukaan se on ollut New York Times -lehden teksteissä 68 kertaa, usein etusivulla, kertoi Etelä-Suomen Median julkaisujohtaja Silja Tenhunen esitelmässään. Lehdistöllä on Tenhunen mukaan suuri merkitys kansakuntien identiteetin rakentamisessa.

Paneelikeskustelussa Evakkolasten hallituksen jäsen Raimo Vanninen huomautti, että Karjalan historiaa ei tunneta, koska siitä ei ole kerrottu eikä vielääkään kerrota kouluopetuksessa. Niinpä evakkohistoriaakaan ei tunneta.

Evakkolapset ry:n varapuheenjohtaja Tarja Lang muisteli lapsuuttaan pohjoiskarjalaisessa kotikylässä, jossa oli paljon sodan käyneitä miehiä. Tunteita ei näytetty, puhumattomuus oli tavallista ja ortodoksiuskoisia kohdeltiin ikävästi.

Keskustelun juontaja, Omnian toimialarehtori Anna-Maija Iskanius kysyi, miten voimme vahvistaa omaa kulttuuritaustaamme. Tarja Lang vastasi lähtökohtana olevan omien juurien tunnistaminen. Sukututkimus on siinä suuri apu. Samaa miel-



**Toimialarehtori Anna-Maija Iskanius toimi paneelikeskustelun puheenjohtajana**

tä oli Raimo Vanninen: "Taustoistamme ei edelleenkaan saa koulussa opetusta, siksi meidän on itse selvitettävä sukutaustaamme ja kerrottava siitä jälkipolville."

Silja Tenhunen muisti lapsena valinneensa isän tarinat, kun vaihtoehtona oli satujen kuuntelu.

Silja myönsi, että evakkouudesta lehdistö olisi voinut kertoa enemmän. "Vasta 20 vuoden ajan

on huomattu tunteiden merkitys,. Sota-ajasta on enimmäkseen kerrottu sotakertomusten ja maskuliinisten sankaritarinoiden pohjalta," Tenhunen huomautti.

Sosiaalisen median nopea laajeneminen ja vihapuheiden ja populismin voimistuminen ovat keskustelejioiden mielestä isoja haasteita. Yhteishengen, yhteen liittymisen ja yhdessä tutkimisen avulla voidaan vahvistaa Suomen tulevaisuutta, he totesivat.

Teksti: Lauri Kosonen

Kuvat: Heikki Oksa